

La història descrita per les dones...

(Oriol Zaragoza Alfonso & Lluís Martínez Esteban)

El treball de les dones esdevé una feina oculta, invisibilitzada per la presència masculina al llarg de les dècades, la qual eclipsa de manera ineludible la feina exercida pel 50% de la Humanitat. Una feina, però, veraç i constant, sense la qual l'univers masculí hagués esdevingut incomplet. Els exemples al llarg dels segles han estat notables, no sempre fàcils a causa de la cultura del patriarcat imperant, però, en molts casos exitosos i amb el ple convenciment de posar-se, no a l'alçada, sinó a un nivell superior al de l'home. L'esforç de la dona és, per tant, doble: per una banda superar les adversitats per aconseguir una creació, una tasca o un repte; per una altra, lluitar contra la inferioritat de l'home, el seu company i alhora enemic en aquesta cursa de superació.

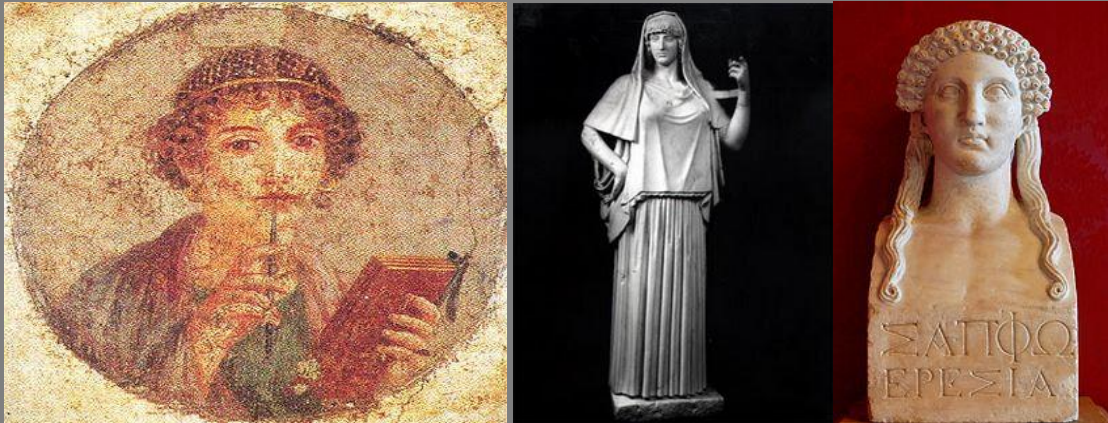
Ja en l'antic Egipte trobem casos de reines faraones, com ara la Hatxepsut o Cleòpatra,

o fins i tot reines consorts, com Nefertiti, que esdevingueren figures femenines de primer rang. Hatxepsut, això sí, hagué de presentar-se en públic amb atributs masculins en un món on l'home encara es configurava com el mediador entre el món i els deus. Trobem dones valents en el relat bíblic, com ara Débora, la primera jutgessa esmentada a la Bíblia, a Atalia, que esdevingué reina de Judà, així com a la plèiade de figures femenines que il·luminen les pàgines de l'Antic Testament, algunes amb llibres propis: Rut, Judit, Rebeca, Ester, Agar, Abigail, Jezabel o Betsabé.

A l'antiga Grècia, tot i ser un món on l'univers polític estava reservat a l'home, sorgiren les primeres filòsofes i poetesses, com ara Safo de Lesbos,

Aristoclea, Hiparquia o Cleobulina de Lindos, sense oblidar a Artemísia de Cària, la reina guerrera. Reines guerres, però, no en faltaren, com ara Boudica, la reina britànica dels icens, que s'alçà contra les mateixes legions del Cèsar de Roma o Zenòbia de Palmira, que conquistà Egipte i també esdevingué un mal de cap per a Roma. Hem d'arribar al segle IV, a l'actual Alexandria, per trobar-nos amb la figura de Hipàtia, probablement la persona, i no pas la dona, més il·lustrada del seu temps. Hipàtia, esdevingué directora del Serapi, l'hereu de l'antiga biblioteca, on impartí classes d'aritmètica, matemàtiques, geometria i astronomia. El poder masculí, però en forma d'ordes bàrbars encarnades en el Cristianisme naixent, va acabar amb la seva vida i la seva obra.

Ens hem de traslladar, aleshores, molt més enllà, cap el Bizanci, on en el segle VI trobem

l'emperadriu Teodora,

i cap el VIII a Irene de Constantinoble, la primera i única, dona emperadriu *suo iure*. Dones de ciència i política en trobem, i moltes durant l'Edat Mitjana, com ara Hildegarda de Bingen, filòsofa reconeguda com a Doctora de l'Església, Trotula de Salerno, que exercí la medicina, Margarida de Dinamarca, que reuní sota el seu tro els tres regnes escandinaus o Joana d'Arc, la coneguda donzella d'Orleans.

Cap el Renaixement, les Illes Britàniques són testimoni de com una dona, Elisabet I, esdevé reina *suo iure* i sota el seu mandat l'Imperi Britànic esdevé la capital d'un univers polític i religiós que exerciria les bases del futur domini sobre el món. Pintores com Lavinia Fontana, Artemisia Gentileschi o Sofonisba Anguissola, retratarien el classicisme dels segles XV i XVI en un món on reines com Cristina de Suècia ja denotaven una inclinació per l'Humanisme i les ciències. Científiques com Margaret Cavendish o

Caroline Herschel, escultores com Luisa Roldán o fins i tot corsàries com Anne Bonny colonitzaran el món cultural masculí amb les seves aportacions.

El segle XVIII esdevé el segle de les emperadrius il·lustrades de la mà de Maria Teresa d'Àustria o Caterina de Rússia, ambdues també *suo iure*. A partir del XIX la dona eclosiona amb entusiasme en el món de les lletres: Jane Austen, Germaine d'Staël, les germanes Brontë, Aurore Dupin – disfressada en el nom de George Sands – o Emília Pardo Bazán, sense oblidar a científiques com Ada Lovelace, considerada la primera programadora que assentaria les bases del futur càlcul informàtic.

El segle XX es converteix en la gran plataforma de sortida a partir de la qual esdevindran figures de primer ordre: Bertha von Suttner, la primera guanyadora d'un premi Nobel de la Pau – la podem veure a la moneda de dos euros d'Àustria –, Emmeline Pankhurst o Clara Zetkin, lluitadores del drets al treball femení i al sufragi universal. Mentrestant, brilla en el camp de la ciència i amb llum pròpia, Marie Curie, guanyadora de dos Nobel.

Eleanor Roosevelt, primera dama nord-americana, esdevé campiona pel reconeixement dels Drets Humans, mentre que a les Corts de Madrid, dues dones, Clara Campoamor i Victoria Kent, s'enfronten pel vot femení a Espanya, fet que s'aconsegueix finalment en els sufragis de 1933. Aviadores, antropòlogues, cineastes, espies, actrius, inventores, filòsofes, polítiques, activistes, ara ja no invisibilitzades per la capa protectora de l'univers cultural masculí, conquereixen durant el segle XX i part del XXI una victòria, encara no completa, sobre les seves aspiracions amb l'esperança que la igualtat d'oportunitats s'ha de garantir independentment del sexe, atès que, com queda demostrat, pocs són els àmbits considerats masculins, on la dona ha saltat a la palestra de totes les facetes humanes de l'art, la ciència o la política amb el doble hàndicap de demostrar allò que sap fer i a més, poder demostrar-ho, una tasca gens fàcil fins el moment.

Però no tota tasca ha tingut el seu reconeixement. Des de les primeres comunitats d'homínids a les d'humans anatòmicament moderns, en forma de famílies, associacions o de manera individual, les dones no han projectat els seus assoliments ni han tingut el seu reconeixement. Les comunitats monàstiques en són un exemple, com a vetlladores de la cultura o cuidadores dels desfavorits; o les comunitats de les beguines, associacions de dones seglars, habitualment vídues o solteres sense recursos, que s'agrupaven en col·lectivitats autosuficients. En tot cas, el treball femení, ocult perquè èpoques més enllà de l'habitual atribució de mare i mestressa de la llar. A aquesta labor de les *dones visibles*, grans pioneres de la Història de la Humanitat, cal afegir la tasca anònima de la resta de dones no tan conegudes, aquelles obreres, artesanes, pescadores, religioses, seglars, funcionàries, sindicalistes, empresàries, burgeses, heroïnes i, en definitiva, lluitadores que han contribuït al progrés humà des de temps immemorials.

